

Dom, waar een gevoel van wijding ons bevangt, bevat een van zijn beste jeugdwerken. Het is de zittende Johannes, de Evangelist, vervaardigd tusschen 1412 en 1415. Hoe krachtig en stoer en menschelijk is die oude man, wiens blik pijlt in de verte. Een imponeerende figuur, een ziener, en een veroveraar, vol rustige kracht, in zijn groote, geaderde handen. Er mag een rest van de Gothiek over zijn in den kunstig gekrulden baard, de mantelplooien vallen reeds natuurlijker en zijn aan de werkelijkheid ontleend. Het geheel is een sterk, sprekend karakter.

Geen wonder dat Michel-Angelo dit beeld voor den geest is gekomen toen hij zijn Mozes schiep. De zittende Mozes-figuur moge grootscher zijn en heftiger innerlijk bewogen, verwantschap met dezen Johannes is toch onmiskenbaar.

De beelden van den Campanile, Job en Zacharias, dateeren uit Donatello's meest realistische periode, van na 1416. Het zijn beiden volkstypen, ruwe plebejers, in wie smart, lijden en zelfs, bij den laatsten, opstandigheid tot uitdrukking zijn gekomen. Het is weer het volle menschelijke leven dat Donatello hier heeft uitgebeeld.

Hoe geheel anders dan deze aangrijpende figuren is wat hij na zijn bezoek aan Rome maakte, de zangertribune voor de Domkerk, die thans in het museum achter de kerk bewaard wordt.

Daar is een uitgelaten vreugde losgebroken, die verzinnebeeldigd wordt door een wilde troep van dansende kinderen. Het zijn woeste rondedansen van naakte figuren, spontaan gesproten uit den scheppenden geest van den meester, naar het schijnt. Hij was toen vijftig jaar ongeveer, en heeft zich klaarblijkelijk geheel vernieuwd gevoeld. Telkens grijpt hij naar nieuwe uitingen des levens, waarvan hij den vollen rijkdom wil weergeven. Na de smart en het lijden is het de meest uitbundige vreugde geworden, die hem boeit, de vreugde en de zorgenloosheid van de Romeinsche Godenwereld.

Als hij daarna aan de Sacristij der Medici in San Lorenzo gaat werken en de bronzen deuren van reliefs voorziet, zijn het weer tallooze andere emoties die hij voor ons doet leven, in altijd nieuwe afwisseling. Het is de heftigheid van de disputerende kerkvaders, de extase van profeten, of het twisten van schriftgeleerden die bijna handgemeen schijnen te worden. Het getuigt alles van een onvermoeiden, levendigen en zuiver waarnemenden geest,.

Deze deuren zijn gemaakt in de jaren dat Cosimo I onbeperkt heerschte in Florence en er met milde hand zijn maecenaat uitoefende.

Oude beelden werden door Donatello in die jaren voor zijn meester hersteld. De antieken-verzameling verzorgt hij plichtgetrouw. En tusschen de beide mannen ontstaat een oprechte vriendschap.

Cosimo heeft een groote bewondering voor den beeldhouwer, deze tracht de wenschen van den Medici, zoo nauwkeurig mogelijk, te vervullen. On-